

RELIGIOUS STUDIES

Особливості католицького місіонерства у біблійному, релігійно-філософському та практичному вимірах

М. Колісник

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, Україна
Corresponding author. E-mail: maxkolisnyk@gmail.com

Paper received 18.07.18; Accepted for publication 27.07.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2018-178VI29-12>

Анотація. Метою даної статті є виявлення загальних законів здійснення католицького місіонерства за допомогою аналізу текстів Біблії, філософських та богословських творів а також практичних кроків католицької церкви у євангелізації. Доведено, що католицька місіонерська парадигма містила два магістральні шляхи, апостольський та церковно-політичний. Перший з них виник раніше, а другий став наслідком зрощення державних та церковних інтересів. Попри це, обидва з них знаходили ґрунт у текстах Писання та творах католицьких релігійних філософів та богословів. Таким чином обидва шляхи визначали обличчя євангелізації у різний час та різних місцях.

Ключові слова: католицизм, парадигма, місіонерство, євангелізація, церква.

Вступ. Питання структурування парадигми католицького місіонерства протягом історії залишалося недо-слідженим, хоча раніше були досить вдалі спроби історично типологізувати риси євангелізації. Цілісний погляд на католицьке місіонерство важливий не лише у контексті життя певної конфесії, а й відносно існування християнства та узагалі будь-яких релігій, що сповідують та пропагують всезагальні моральні цінності. Сучасні тенденції до секуляризації, безумовно впливають і на релігію, яка залежить від глобального культурного та цивілізаційного простору. Саме тому метою нашої роботи є знаходження загальних законів місіонерської діяльності, що дозволить краще зрозуміти напрямки майбутнього розвитку та можливості для неї у католицькій конфесії та у християнстві загалом.

Короткий огляд публікацій на тему. Серед праць на які ми спиратимемося у нашому дослідженні є “Перетворюючи місію. Парадигмальні зсуви у місійній теології” Девіда Боша, робота за авторства Йозефа Шмідліна: “Католицька місійна теорія”, ранньохристиянські твори “Діахе”, “Пастир” Герми, Аврелія Августина “Про Град Божий”, “Про Трійцю”, Томи Аквінського “Проти язичників”, Миколи Кузанського “Про примирення віри”, Роланда Аллена “Місіонерські методи”, Жана-Клода Сеїлье “Кардинал Лавіжері. Антологія” (Том 1), Фрідріха Шлеєрмахера “Промови про релігію”, Матіаса Фоллета “Роль простака і мирянина у творчості Миколи Кузанського”.

Виклад основної частини. Беручи до уваги мету нашого дослідження, ми вважаємо за доцільне почати наш виклад з окреслення тієї риси, що вплинула на розвиток місіонерської парадигми християнства загалом. Такою, на наш погляд, став дуалізм добра і зла, тілесного та духовного, християнина та язичника. У практичному вимірі “духовне” можна ототожнювати з біблійними принципами християнства, що відображаються на практиці без змін. Говорячи мовою Біблії, духовними є дії сила яких походить від Святого Духа. Натомість до “тілесного” у місіонерській практиці слід зарахувати усе, що виходить за межі Біблійних принципів, і є ініціативою самої людини. Це може

бути бажання посилення впливу церкви на певній території або ж прагнення, за допомогою релігії, відстояти політичні чи економічні інтереси певних держав чи індивідів.

Ця дихотомія мала й інше відображення. Протиставлення духовного та тілесного, де перше було світлим, чистим та шляхетним, а друге – нечистим, гріховним та підвладним спокусам породило конфронтацію “християнин-язичник”, що призвело до багатьох релігійних конфліктів та війн.

У розрізі католицької місіонерської парадигми ця роздвоєність постала у вигляді “апостольського” та “церковно-політичного” шляхів. Перший відповідає сутності християнського вчення та його цінностям. Саме такими були дії апостолів, що базувалися на непохитній переконаності у своїй правоті та водночас розумінні звичаїв людей до яких спрямовувалося послання. Інший не відповідає вищезазначеним вимогам, тому що перебуває під впливом національних, культурних чи цивілізаційних упереджень або ж корисливих мотивів, що знаходяться у політичній чи економічній площині. Як наслідок, він часто проявлявся у завойовницьких чи дискримінаційних діях. Зрозуміло, що шлях апостольського служіння виник раніше, а церковно-політичний став продуктом зрощення релігійних та державних інтересів, спочатку у Римській імперії, а потім у Європі.

З огляду на вищевикладене, вважаємо за необхідне почати аналіз “апостольського шляху” з тексту Писання. Основним джерелом для нас є “Дії святих апостолів”. Там ми можемо побачити, що найголовнішу роль у апостольській діяльності відігравали проповіді, що мали на меті саме залучення до християнства: “Отож ті, хто прийняв його слово, охристілися. І пристало до них того дня душ тисяч зо три!” (Дії 2:41).

Ще однією складовою апостольського служіння стало пастирство. Одразу після хрещення місія не завершувалася про що йдеться у розповіді про життя перших християн: “І вони перебували в науці апостольській” (Дії 2:42).

Невід'ємною та необхідною рисою у їхніх діях була сміливість, джерелом якої був Святий Дух: "...і переповнилися всі Святим Духом і зачали говорити Слово Боже зі сміливістю" (Дії 4:31). Прямим свідченням сміливості стала захисна промова апостола Петра перед саддукеями: "Тоді Петро, переповнений Духом Святим промовив до них..." (Дії 4:8).

Страждання також повсякчасно супроводжувало євангелізацію. Воно неначе підкреслювало дивовижність християнства порівняно з іншими віруваннями.

Важливим моментом є те, що місія апостолів стає можливою завдяки Святому Духові. Це підтверджує уривок з Біблії який розповідає про двох іудейських ворожитів, які вирішили творити дива лише з власної волі: "...зачали закликати Ім'я Господа Ісуса над тими, хто мав злих духів, проказуючи: "Закликаємо вас Ісусом якого Павло проповідує!" відповів же злий дух і сказав їм: "Я знаю Ісуса і знаю Павла, а ви хто такі?" (Дії 19:13,15). Незважаючи на це, місія не була позбавлена індивідуальності, що доводять слова у "Діях святих апостолів" (19:21) коли Павло, попри волю Святого Духа направив до Македонії своїх учнів, а сам вирішив залишитись у Азії. Це також доводять біблійні постаті Акилли та Прискилли, мирян, котрі допомагали Павлу у його місії на теренах Римської імперії (Рим. 16: 3,4).

У контексті порівняння двох місіонерських шляхів важливо з'ясувати як їхні сподвижники розуміли взаємодію зі світською владою. Найбільше свідчень про це можна знайти у "Діях святих апостолів". На основі тексту можна зрозуміти, що, зокрема апостол Павло, не уникав можливості для проповіді, що мимовільно надавали йому владні мужі імперії. Так було у Єрусалимі на сходах фортеці (Дії 21:39), а також на суді у намісника (Дії 24:24) та царя Агріппи (Дії 26). Тому характерною ознакою апостольського шляху може бути взаємодія зі світською владою, яка полягає не у прагненні залучитися силовою підтримкою, а донести та, за можливості, отримати її схвалення.

Після смерті апостолів церква стала ареною боротьби за політичний вплив, а після зруйнування Риму варварами, поставало не питання місіонерства, а збереження християнства як такого. Цим можна пояснити й схильність до ізоляції раних монаших спільнот, зокрема Бенедиктинського ордену.

Про відродження місіонерської роботи можна говорити з появою ірландських монахів – унікального явища в історії церкви. Серед них вирізнялися постаті Колумбана, Катальда, Іоана Скотта Еріугени. Передумовою їхнього успіху стала ізоляція від політичного життя Римської імперії: "Кельтське християнство більше фокусувалося на добрі, істині та красі ніж римське, яке більше тяжіло до налагодження системи управління, домінування та нагляду" [6] та катаклізмів, пов'язаних з варварською навалою. Їм вдалося зберегти усі християнські традиції майже в первісному вигляді та знову розповсюдити Європою: "Ірландія між п'ятим та восьмим століттям була неначе другою Палестиною, неначе новою колискою християнської віри" [6]. Вирушаючи у місіонерську подорож, вони йшли в дванадцятьох, наслідуючи апостолів.

На жаль згодом їхній рух ослаб, а цінності занепади. Багато монахів, користуючись своїм авторитетом стали обслуговувати інтереси королів та інших вельмож, а їхня громада втратила свою згуртованість. Проте після них традиції монашого місіонерства продовжилися зі створенням низки нових орденів у XII-XIII століттях. До таких належали Єрєміти, Канонікати, Францисканці, Домініканці, Кармеліти, Капуцини та інші.

Ці громади мали більш жорстке підпорядкування церкві. Панувало переконання, що: "Коли монах проповідує, він робить це з авторитетом чи без нього. Якщо він проповідує без нього, то він є фальшивим апостолом. Якщо він проповідує з авторитетом, то має право вимагати підтримки" [2, с. 24]. Водночас вони прагнули залишатися, наскільки можливо, поза політичними інтригами.

Серед найбільш активних спільнот слід відзначити Францисканців та Домініканців. Перші ґрунтували свою діяльність на переконанні про відсутність майна у апостолів, наслідуючи їх у цьому. Вони були прихильниками постійної мандрівної проповіді: "Віра для нього (Св. Франциска авт.) була справою серця, а не розуму, і ставлячись з повагою до богословів та вчених братів, він думав, що вченість може дати користь лише тоді, коли супроводжуватиметься полум'яною вірою серця" [3].

Другі, на чолі з Домініком, не були готові миритися з абсолютною бідністю, яка могла зашкодити місіонерській роботі у нових умовах. Вони були переконані, що для монахів необхідна освітня підготовка та суттєва матеріальна підтримка.

Ознакою справжнього апостольського натхнення та мужності стала діяльність Раймунда Луллія, якого дослідники пов'язують з Францисканцями. Хоча увага до практичних аспектів євангелізації була притаманна домініканському ордену, у його діяльності були відсутні заклики до насильницького навернення до християнства, що було досить незвично для його часу, а декларація про шкідливість хрестових походів проти мусульман тоді коли: "Несприйняття та ненависть чекали усіх хто наважувався описувати Мохамеданство" [10, с. 50] звучала навіть виключно.

Іспанський місіонер показав приклад толерантності до інших релігій. Логічним продовженням його теорії та практики стали напрацювання Миколи Кузанського. У його час питання терпимості постало з новою гостротою, адже відбулося остаточне завоювання Константинополя турками-османами. У католицькому світі лунали заклики до збройного походу проти невірних, і тому твір "Про примирення віри" став дійсно винятковим для свого часу. У ньому єпископ виклав уявний діалог між апостолами Петром, Павлом і народами світу, метою якого було підкреслення ціннісної схожості усіх релігій, а також необхідності досягнення злагоди між ними: "Достатньо досягти миру у вірі і в законі любові, ставлячись поважаючо до обряду" [7, с. 36]. У цьому творі не можна знайти слів навіть про "духовний хрестовий похід". Відмова не лише від збройної, а й від вербальної конфронтації стала проявом еволюції католицької місіонерської думки. Свідченням демократичності ідей Кузанця стали його праці "Роль простака і мирянина" та "Гра в

м'яч". У них він обстоював необхідність діалогу церкви і суспільства, а також потребу знаходити нові методи для поновлення розуміння християнства всередині католицького світу.

Пізніше видатним поборником толерантності став Бартоломе де лас Касас, домініканський місіонер, що проповідував місцевим індіанцям на острові Гаїті. На перших етапах він поділяв необхідність насильства задля розповсюдження християнства, проте пізніше, побачивши його масштаби, – став на захист місцевого населення. Він був переконаний, що не можна проповідувати християнські цінності нехристиянськими методами. Дотримуючись практики апостола Павла, лас Касас говорив про виключну добровільність у прийнятті християнської проповіді, що означало відмову від євангелізації у випадку несприйняття християнства місцевим населенням. Іспанський місіонер також відстоював ідею відшкодування усіх збитків, що було завдано корінному населенню.

Практичну сторону підходу Бартоломе де лас Касаса можна було побачити у діяльності групи монахів-францисканців "doce frailes" у Південній Америці, а також монаха-сзуїта Алессандро Валіньяно. Усі вони практикували ідею співжиття з корінним населенням та наполягали на неприпустимості будь-якого втручання у економічні та політичні справи місцевих людей.

Значну теоретичну цінність у контексті апостольського місіонерського шляху становить праця "Духовні вправи" Ігнатія Лойоли, попри усю неоднозначність її автора. Вона демонструє орієнтацію на індивідуальний підхід до кожного вірянину та тенденцію до зміни парадигми стосунків католицької церкви з людьми.

На жаль, після 16-го століття досить важко знайти практичні приклади апостольського місіонерства. Це сталося перш за все через хвилю географічних відкриттів, розвиток технологій та бажання великих колоніальних імперій розширити свої володіння. Досить на довгий час християнські церкви перетворилися на пропагандистів у завоюванні нових земель.

Додаткові суперечності виникають внаслідок намагань впровадити теорію християнського місіонерства до практики. Часто світоглядні, культурні чи цивілізаційні упередження заважали місіонерам діяти відповідно до етичних вимог своєї релігії. З плином часу створення місіонерського осередку: "Стало перш за все фінансовою операцією" [1], яка не могла відбутися без державної підтримки. І навпаки, соціальна та економічна діяльність місії для підтримки свого існування часто слугувала ґрунтом для досягнення політичних цілей. Відтак, коли місіонерська робота поряд з суто релігійними цілями має приховану мету збільшення політичного впливу певної держави на нових територіях її слід називати церковно-політичною.

У контексті аналізу церковно-політичного шляху місіонерства для нас цінні думки Аврелія Августина, висловлені у творі "Про Град Божий". Основний сенс праці полягає у тому, що можливі дві форми співжиття людей, "Град земний" і "Град Божий". Один підпорядковується людським законам і не дає можливості для спасіння, на відміну від іншого, заснованого на духовних законах.

Пізніше "Град Божий" стали ототожнювати з церквою, хоча сам філософ не мав цього на увазі. Ідеї Аврелія Августина почали сприймати крізь призму "церква – мирське суспільство". Отримавши "Божественну" санкцію на свої дії, церква досить скоро стала впроваджувати матеріальні та моральні покарання за відмову прийняти християнство, що згодом переросло у практику хрестових походів виправданням яких була недосконалість людської природи та бажання показати "заблудлим вівцям" шлях істинний. Аврелій Августин мимовільно був одним з натхненників таких війн, вирізняючи серед усіх санкціоновану Богом війну. Підставою для неї мали бути шляхетні наміри, що відображається у відомій фразі: "Мета виправдовує засоби", яку несправедливо приписують Ігнатію Лойолі.

На початку ери хрестових походів головним виправданням для них був захист оплоту християнства, Єрусалиму. Їхні лідери зверталися як до Біблії (Псалом 78), так і до богословських авторитетів: "Для Августина жорстокість була засобом у відповідь на насильство" [8, с. 17].

У основі хрестових походів також проявлявся дуалізм у формі протистояння християнства з мусульманством: "Сила мусульман та диявола зламана..." [8, с. 109]. Тобто останні ототожнювалося зі злом, а хрестоносці – з добром.

Важливим було те, що: "Хрестоносцям допомагали гроші цивільних та військових зборів" [8, с. 43]. Це наводить на думку, що вони не були суто релігійним явищем. Проте обґрунтування збройного "служіння Богу" можна знайти у Томи Аквіського: "Для монахів більш прийнятно битися духовною зброєю, аніж мечем та щитом. Але вже існує декілька військових орденів. Тому необхідно, щоб орден мав на меті духовну війну. Монахи такого ордену повинні проповідувати Євангеліє відповідно до закликів апостола Павла "Працюйте як хороші солдати Христа" [2, с. 37]. Тобто застосування сили можна було б виправдати подальшою апостольською проповіддю, якби були хоч якісь свідчення щодо здійснення хрестоносцями проповідей.

Незважаючи на вищевикладене, хрестоносців важко запідозрити у прямому виконанні наказів державних правителів, адже були приклади, коли багаті дворяни продавали усі свої статки задля спорядження експедиції, та й участь людей у походах була добровільною. Проте, поглянувши на це явище ширше, а саме як на спробу відновити, втрачений з падінням Візантії статус-кво між західним та східним світами, ми можемо робити висновок про глибоке політичне та економічне підґрунтя цих кампаній. Додатковим підтвердженням нашого висновку може бути й те, що королі молодих західних держав значно посилили вплив завдяки мобілізації та еміграції на схід багатьох впливових осіб. Великий розпродаж землеволодінь обвалив ринок землі та завдав значної шкоди феодальній системі, що зумовило пошук нових шляхів економічного розвитку та подальшу централізацію європейських монархій.

Надалі практика хрестових походів продовжувалася щораз видозмінюючись. Це стосується католицького місіонерства у Південній Америці. У аналізі його

перебігу Хосе де Акоста відстоював необхідність підтримки місіонерів державною владою через наче-то “відсталість” місцевого населення та небезпеку, яку воно становить.

Показовою у співпраці місіонерів та політиків, а також політичних функцій католицьких місіонерів є заснування поселень у Парагваї в 17-18 століттях: “Політика іспанської монархії з зібрання корінних мешканців у місіонерські міста (*reducciones*) мала на меті впровадити новий цивільно-просторовий порядок який би допомагав утверджувати християнські принципи” [9, с. 175]. Подібно до хрестових походів євангелізація була на другому плані. Головною метою було саме утворення поселень міського типу для зміни суспільної структури місцевого населення. У той час у Парагваї люди жили дуже розрізнено, ведучи клановий спосіб життя. Тому: “Єзуїти радикально трансформували традиційний спосіб життя, розбиваючи сімейні групи на частини. Ці групи були усі зібрані разом в єдині місіонерські міста, де вони поділяли спільне місце проживання” [9, с. 186]. Пізніше: “Міський дизайн був поступово запроваджений як засіб контролю організації корінного населення та налагодження суспільної дисципліни”, а також надавав можливість політичного, економічного, соціального та демографічного контролю. Важливо, що єзуїти напряму залучалися до структурування суспільних ролей у новозаснованих поселеннях, визначаючи: “...порядок занять, розділяючи кожен день на економічні та релігійні заняття, робочий та вільний час” [9, с. 194].

Схожої, хоча й облагородженої моделі, місіонерської роботи дотримувався і Шарль Лавіжері, французький кардинал та засновник ордену “Білих отців” для євангелізації Африки. У своєму зверненні до християн Африки він казав: “Церква і Франція об’єдналися, щоб зберегти славу минулого, і вони послали мене до вас як посланця правди, благодійності і миру” [5, с. 14]. Цим він підтверджував рівнозначність ролі церкви та держави у місіонерстві.

Для реалізації спільного плану держави і церкви необхідні були ресурси з обох джерел. Було запропоновано використати ресурси *Societe Algerienne* та Міністерства війни. Такий крок зумовило переконання кардинала у тому, що ключ до вирішення усіх проблем на Сході та в Африці, в тому числі й “проблеми” панування ісламу та язичництва, знаходиться у Парижі.

Варто зазначити, що у процесі еволюції насильство переставало бути невід’ємною частиною церковно-політичної моделі місіонерства. Відтак, усіляко підкреслювалося, що місія в Алжирі: “Має досягти свого тріумфу не силою зброї а благодійністю, відданістю та апостольським героїзмом і гарантувати очевидну перевагу, (на колонізованих землях), католицької Франції” [5, с. 32]. Кардинал усіляко підкреслював, що толерантність до місцевого населення є ключовою умовою успіху місії. Зокрема при наборі перших місіонерів у Франції головною умовою для них була готовність інтегруватися до арабської спільноти, перейнявши її мову, манеру одягатися, традиції харчування.

Прикладом видозміни церковно-політичної місіонерської практики стала діяльність католицьких цер-

ковних шкіл в Азії. У той час їхня робота була найактивнішою в Гонконзі та Макао і “церковна освіта відіграла провідну роль у колоніальній освітній системі” [4, с. 4]. Вона не була засобом тиску на місцеве населення, а засобом контрпропаганди.

На фоні посилення комуністичної влади Китаю, Гонконг та Макао стикалися зі значним ідеологічним впливом комуністичної ідеології на місцеве населення. Тому локальна колоніальна адміністрація шукала шляхи протидії. Одним із засобів було обрано церковну освіту, яка складала основу тогочасної освітньої системи. З цією метою уряд активізував будівництво шкіл, а потім: “Запрошував церкву керувати школами, допомагаючи їй покривати витрати субсидіями” [4, с. 13]. Завдяки цій політиці: “Усі християнські церкви, включно з католицькою поділяли антикомуністичні погляди” [4, с. 13].

Висновок. На різних прикладах ми можемо побачити, що сучасні парадигмальні риси католицького місіонерства ведуть свою генеалогію від зародження християнства та ідей, викладених у ранньохристиянській літературній спадщині, до якої належали зокрема “Діахе” та “Пастир” Герми. Надалі місіюну теорію розвивали Аврелій Августин та Тома Аквінський. Діалог як принцип спілкування католицької церкви з представниками інших релігій обстоювався Раймундом Луллієм, Миколою Кузанським та Бартоломе де лас Касасом, а ближче до сучасності Мартін Бубер обстоював діалог як загальний принцип відносин людини зі світом та з іншими людьми, що зумовило зміни у розумінні не лише суспільних та міжособистісних відносин, а й релігійних. Ідеї щодо інкультурації були представлені Хосе де Акостою, Томою від Ісуса, Фрідріхом Шлеєрмахером та Йозефом Шмідліном.

Аналізуючи філософські та теологічні ідеї прямо або опосередковано пов’язані з католицьким місіонерством, ми помітили певний дуалізм, що пронизував їх незалежно від часу виникнення. Ця роздвоєність дала можливість виокремити два магістральні місіонерські напрямки католицизму, апостольського та церковно-політичного.

Вони виникли як результат сприйняття духовного та тілесного у християнстві загалом, а також внаслідок природних обставин та різного розуміння практичної реалізації місії та її вигод для церкви чи певних держав. До особливостей першого слід зарахувати реальне дотримання християнських принципів свободи волі, діалогу та толерантності, мобільність а також намагання побудувати взаємовигідну співпрацю місіонера та держави так, щоб це не суперечило християнським цінностям. На протигагу, церковно-політичному шляху була притаманна статичність та орієнтація на створення певних стабільних осередків на визначеній території для полегшення контролю за територіями, в тому числі і на користь певної держави. Йому також відповідає декларативне дотримання християнських принципів та конфронтація з іншими релігіями як наслідок дуалістичної картини світу де панують дихотомії “цивілізація – варварство” або “християнин – язичник”.

З нашого боку було б несправедливо говорити про практичне втілення суто апостольського чи суто церковно-політичного шляхів католицького місіонерства

у такому вигляді як ми описали у цій роботі. Частіше за все мало місце їхнє поєднання, але десь превалювала апостольська активність, а десь – політичний чи економічний інтерес. Неможливо не помітити також і того, що католицька церква з кінця XIX століття прагнула максимально відмежуватися від участі у будь-яких політичних чи державних справах. Поступово

церковно-політичний метод став втрачати свою актуальність, набуваючи все більш апостольських рис, а отже ми можемо говорити про початок панування апостольського місіонерського шляху у XX столітті ознаменуванням якого став Другий Ватиканський Собор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Allen, Roland. *Missionary Methods*. Abbotsford: An Aneko Press Christian Classic, 1927. Kindle.
2. Аквинский Ф. Сумма против язычников. Москва: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2004. 446с.
3. Карсавин Л.П. Монашество в Средние века. Москва, 1992. 156с.
4. Leung B. Political impacts of Catholic education in decolonization: Hong Kong and Macau. CAPS Working Paper Series. 1998. № 82. Access mode: <http://commons.ln.edu.hk/capswp/32/>
5. MacLeod, Donald. *Cardinal Lavigerie*. Anthology (Vol.1). Rome: Society of Missionaries of Africa, 2016. Access mode: http://peresblancs.org/16_Anthology_texts_lavigerie1gb.pdf
6. McCarthy Daryl. Hearts and Minds Aflame of Christ Irish Monks – A Model For Making All Things New in the 21st Century. In Pursuit of Truth. A Journal of Christian Scholarship. Access mode: <http://www.cslewis.org/journal/hearts-and-minds-aflame-for-christ-irish-monks%E2%80%94model-for-making-all-things-new-in-the-21st-century/3/>
7. Кузанский Н. О мире веры. Вопросы философии, 1992. №5. Режим доступа: http://www.bibikhin.ru/o_mire_very
8. Riley-Smith Jonathan. *The First Crusade and the Idea of Crusading* / Jonathan Riley-Smith. London: Continuum, 2001. 236 p.
9. Wilde Guillermo. *The Political Dimension of Space-Time Categories in the Jesuit Missions of Paraguay (Seventeenth and Eighteenth Centuries) in Space and Conversion in Global Perspective*. Brill, 2014. P. 175-213.
10. Zwemer Samuel Marinus. *Raymond Lull: first missionary to the Moslems*. New York: Funk & Wagnalls, 1902. 120p. Access mode: <https://archive.org/details/raymondullfirst00zwem>

REFERENCES

1. Allen Roland. *Missionary Methods*. Abbotsford: An Aneko Press Christian Classic, 1927. Kindle.
2. Aquinas T. *Liber Contra Impugnantes*. Moskow: St. Thomas institute of philosophy, theology and history, 2004. 446p.
3. Karsavin L.P. *Monasticism in the Middle Ages*. Moskow, 1992. 156p.
4. Leung B. Political impacts of Catholic education in decolonization: Hong Kong and Macau. CAPS Working Paper Series. 1998. № 82. Access mode: <http://commons.ln.edu.hk/capswp/32/>
5. MacLeod, Donald. *Cardinal Lavigerie*. Anthology (Vol.1). Rome: Society of Missionaries of Africa, 2016. Access mode: http://peresblancs.org/16_Anthology_texts_lavigerie1gb.pdf
6. McCarthy Daryl. Hearts and Minds Aflame of Christ Irish Monks – A Model For Making All Things New in the 21st Century. In Pursuit of Truth. A Journal of Christian Scholarship. Access mode: <http://www.cslewis.org/journal/hearts-and-minds-aflame-for-christ-irish-monks%E2%80%94model-for-making-all-things-new-in-the-21st-century/3/>
7. Nicolas of Cusa. *De Pace Fidei*. The questions of philosophy, 1992. №5. Access mode: http://www.bibikhin.ru/o_mire_very
8. Riley-Smith Jonathan. *The First Crusade and the Idea of Crusading* / Jonathan Riley-Smith. London: Continuum, 2001. 236 p.
9. Wilde Guillermo. *The Political Dimension of Space-Time Categories in the Jesuit Missions of Paraguay (Seventeenth and Eighteenth Centuries) in Space and Conversion in Global Perspective*. Brill, 2014. P. 175-213.
10. Zwemer Samuel Marinus. *Raymond Lull: first missionary to the Moslems*. New York: Funk & Wagnalls, 1902. 120p. Access mode: <https://archive.org/details/raymondullfirst00zwem>

Peculiarities of the Catholic missionary work in Biblical, religious, philosophical and practical dimensions

M. Kolisnyk

Abstract. The aim of this article is to reveal the general laws of the Catholic missionary work. Here Biblical, philosophical, and theological texts are analyzed as well as evangelization itself. It is proved that the Catholic missionary paradigm consisted of two main ways: apostolic, and church-political. The first of them appeared earlier. The second one became a consequence of the unification of church and governmental interests. Nevertheless, both of them based on the texts of Scripture and the works of Catholic religious philosophers and theologians. Consequently, they appeared in the evangelization activity.

Keywords: *Catholicism, paradigm, missionary work, evangelization, church.*